

Załącznik do Uchwały Nr XVII/138/2015
Rady Miejskiej w Strzelcach Opolskich
z dnia 30 grudnia 2015 r.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY

NA LATA 2016 - 2018

WPROWADZENIE

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Obowiązek ten jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi. Zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są realizowane zgodnie z zasadą pomocniczości. Podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2016 – 2018 jest utworzenie spójnego systemu wsparcia dla dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do prawidłowego funkcjonowania, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Działania realizowane w ramach programu będą skoncentrowane na dzieciach i całych rodzinach, również w sytuacjach, gdy dzieci zostaną umieszczone poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczych.

Podstawową komórką społeczną jest rodzina, która spełnia istotne funkcje zaspokajające potrzeby społeczne, psychiczne i emocjonalne swoich członków. Jest ona pierwotnym i najważniejszym środowiskiem, w którym kształtują się postawy, zachowania i poglądy a także umiejętności oceny sytuacji. Rodzina jest niejednokrotnie pierwszym i najważniejszym środowiskiem wychowawczym w życiu każdego dziecka. Nadrzędnym celem polityki prorodzinnej jest stworzenie warunków do pełnego rozwoju rodziny. By cel ten mógł być realizowany muszą zostać wykorzystane rozwiązania pozwalające zastąpić dominującą obecnie zasadę opiekuńczości państwa zasadą pomocniczości wobec rodziny. W pierwszej kolejności rodzina powinna mieć możliwość samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami, co zwiększa jej szanse na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz stymuluje aktywność własną a także wyzwala potencjał rodziny. Niezwykle ważne jest umacnianie

rodziny i przeciwdziałanie jej dysfunkcyjności w realizacji funkcji psychospołecznych. Zaburzeniem prawidłowego funkcjonowania rodziny może być m.in. ubóstwo, bezrobocie, narkomania, alkoholizm, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, przemoc, przestępczość, różnego typu choroby. Stanowią one zagrożenie współczesnej rodziny i mogą prowadzić do wykluczenia społecznego. Działania pomocowe skierowane do rodzin odznaczają się niepełną efektywnością. Wynika to z rozproszenia działań pomiędzy różnymi instytucjami, braku koordynacji tych działań, stosowania metod uniezależniających od pomocy, a także położenia nacisku na pomoc finansową, bez należytego wykorzystania form merytorycznych np. działań wspierających, edukacyjnych, terapeutycznych oraz aktywizujących. Następuje konieczność zmiany pracy z rodziną poprzez podjęcie działań skierowanych na holistyczne ujmowanie problemów rodziny i dążenie do ich rozwiązywania w sposób trafny i pełny. Działania te wymagają wielopłaszczyznowego postrzegania sytuacji osób i rodzin oraz podejmowania wobec nich zintegrowanych działań w formie współpracy instytucji, które w ramach swoich obowiązków statutowych pracują z rodziną. Ustawa o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej, kładzie nacisk na pracę z rodziną, by tam, gdzie jest to możliwe, nie dopuszczać do odebrania dziecka z rodziny biologicznej.

Najczęstszą przyczyną umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej są dysfunkcje w jej funkcjonowaniu.. Bardzo często problemy te zauważane są zbyt późno. Istniejący akt prawny ustawa kładzie nacisk na współpracę między instytucjami, które mają kontakt z dzieckiem. Zostały wzmocnione działania profilaktyczne, powstały instytucje asystenta rodziny i koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Rodziny zagrożone kryzysem są stale monitorowane przez pracowników socjalnych, asystenta rodziny i inne instytucje, które kontaktują się z rodziną, w tym także w razie potrzeby przez kuratorów sądowych i policję.

Przedstawiony program skupia się przede wszystkim na wsparciu rodziny poprzez pomoc społeczną, ponieważ znaczną część zadań opieki nad dzieckiem i rodziną realizują zatrudnieni w pomocy społecznej pracownicy socjalni oraz asystent rodziny . Zadania te wchodzą w zakres Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie i powinny zakładać działania zorientowane na zabezpieczenie potrzeb, tworzenie pozytywnego środowiska wychowawczego i poprawę jakości życia dzieci i rodzin, jak również podejmowaniu interwencji i objęcie opieką w sytuacjach zagrożenia dobra dziecka.

Wszystkie działania Programu są skoncentrowane na wsparciu rodziny biologicznej, a istotą działań podejmowanych przy realizacji tego Programu winno być wspieranie, a nie zastępowanie rodziny, nauczycieli i społeczności lokalnych w rozwiązywaniu problemów rodziny na naszym terenie. Wynika to z zasady pomocniczości stanowiącej obecnie zasadę konstytucyjną. Jeśli jakiś

problem nie może być rozwiązany samodzielnie przez jednostki lub grupę, wówczas staje się on przedmiotem zainteresowania innych podmiotów.

Wypracowany program jest propozycją zintegrowanych i planowanych kierunków działań w odniesieniu do mieszkańców Gminy Strzelce Opolskie.

Obowiązek opracowania i realizacji 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny wynika z art. 176 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 r. poz.135, z późn. zm.).

I. PODSTAWOWE POJĘCIA

Rodzina to podstawowa komórka społeczna i naturalne środowisko wychowawcze dziecka, które oddziałuje na tradycje, ukierunkowując jego aktywność i postępowanie na całe życie, na jego osobowość, przekazując mu swój system wartości.

Rodzina dysfunkcyjna to rodzina, która poprzez zaburzone relacje, zasady, role czy komunikację nie zapewnia swoim członkom możliwości zdrowego i pełnego funkcjonowania. Mianem rodziny dysfunkcyjnej określa się często rodzinę, gdzie jedna lub kilka osób jest uzależnionych (np. od alkoholu, leków, narkotyków, pracy, jedzenia, itd.), w której dochodzi do przemocy lub też któryś z jej członków nie

może realizować swojej roli ze względu na doświadczane zaburzenia psychiczne. Bez względu na to, czy zaburzona jest to jedna, czy wiele osób, problem dotyczy całej rodziny, ponieważ rodzina funkcjonuje jako całość. Członkowie rodziny wzajemnie oddziałują na siebie.

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Rodzina zastępcza forma opieki nad małoletnim dzieckiem, biologiczni rodzice są nieznani albo pozbawieni władzy rodzicielskiej lub którym ją ograniczono. Nie można ustanowić rodziny zastępczej dla dziecka, którego przynajmniej jeden z rodziców ma pełnię władzy rodzicielskiej. Zgodnie z polskim prawem rodziną zastępczą może zostać małżeństwo lub osoba samotna. Muszą przy tym spełniać następujące warunki:

1. mają stałe miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
2. niekaralność,
3. unormowane warunki mieszkaniowe,

4. stałe źródło dochodu (przynajmniej jednego opiekuna),
5. stan zdrowia umożliwiający sprawowanie opieki nad dzieckiem w rodzinie zastępczej,
6. odbycie szkolenia dla rodzin zastępczych.

Wyróżnia się następujący podział rodzin zastępczych:

1. z uwagi na spokrewnienie opiekunów i dzieci:

- rodzinę zastępczą spokrewnioną,
- rodzinę zastępczą niespokrewnioną.

2. z uwagi na liczbę przyjętych dzieci:

- rodzinę zastępczą zawodową (opieka nad co najmniej trójką dzieci),
- rodzinę zastępczą niezawodową (opieka nad jednym lub dwójką dzieci).

Powyższe mogą się nawzajem łączyć np. w rodzinę zastępczą spokrewnioną zawodową (oznacza to, że rodzinie została sądownie przyznana opieka nad co najmniej trójką dzieci, które są spokrewnione z jednym z opiekunów). W przypadku opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi (tzw. specjalistyczna rodzina zastępcza) lub opieki doraźnej (rodzinne pogotowie opiekuńcze), rodzina zastępcza zawodowa zajmuje się mniejszą ilością dzieci (maksimum troje).

Rodzinne pogotowia tworzone są po to, by sprawować opiekę krótkoterminową. Rodzinnym pogotowiom przekazywane są często noworodki i niemowlaki na okres, w którym rodzina naturalna dziecka, z pomocą odpowiednich służb, może rozwiązać swoje problemy. Dzieci trafiają tu również wówczas, gdy potrzebny jest czas na uporządkowanie sytuacji prawnej np. niemowlęcia i znalezienie dla niego rodziców adopcyjnych.

Rodzinne domy dziecka (placówki rodzinne) realizują zadania opieki całkowitej w ramach środowiska rodzinnego. Jeden rodzinny dom dziecka może przyjąć od 4 do 8 dzieci, jednak w niektórych sytuacjach liczba ta może ulec zwiększeniu lub zmniejszeniu. Rolę wychowawców pełnią osoby, najczęściej małżonkowie, którzy decydują się na założenie rodzinnego domu dziecka. Jeśli mają oni własne potomstwo, to wychowuje się ono wraz z dziećmi skierowanymi do domu przez Sąd.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza jest prowadzona jako placówka typu:

1. socjalizacyjnego;
2. interwencyjnego;
3. specjalistyczno-terapeutycznego;
4. rodzinnego.

Zadania **placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego** polegają przede wszystkim na wychowywaniu dzieci w różnym wieku, w tym dorastających i usamodzielniających się. Ponadto placówki tego rodzaju umożliwiają wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu, współpracują z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny.

Z kolei głównym zadaniem **placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego** jest doraźna opieka nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia dziecku opieki. W placówce opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego może zostać wyodrębniona część organizacyjna dysponująca bazą noclegową i zapewniająca opiekę wychowawczą, czynna przez całą dobę, wykorzystywana w sytuacjach kryzysowych, kiedy dziecko ze względów rodzinnych musi czasowo zamieszkać poza swoją rodziną za zgodą rodziców lub opiekunów prawnych albo kiedy rodzina musi czasowo uzyskać schronienie.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu specjalistyczno-terapeutycznego sprawuje opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności takim, które legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności; wymaga stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii; wymaga wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych.

Asystent rodziny przez pewien czas wspiera rodzinę, aby w przyszłości samodzielnie potrafiła pokonywać trudności życiowe, zwłaszcza dotyczące opieki i wychowania dzieci. Termin „asystent” został wyprowadzony od słowa „asysta”, które jest określeniem na osobę towarzyszącą komuś, współobecną, pomagającą, będącą w pogotowiu. Asystent rodziny towarzyszy rodzicom we wprowadzeniu zmian w swoim myśleniu, zachowaniu oraz otoczeniu, koniecznych do tego, aby środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i prawidłowemu rozwojowi dzieci. Zadaniem asystenta rodziny jest organizowanie pracy z rodziną w miejscu zamieszkania bądź w miejscu wskazanym przez rodzinę, polegającej na:

- opracowaniu i realizacji planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym,

- opracowaniu, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej,
- udzielaniu pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
- udzielaniu pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych,
- udzielaniu pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych,
- udzielaniu pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi,
- wspieraniu aktywności społecznej rodzin,
- motywowaniu członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- udzielaniu pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej,
- udzielaniu wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psycho - edukacyjnych,
- podejmowaniu działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin,
- prowadzeniu indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci,
- prowadzeniu dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną,
- dokonywaniu okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku i przekazywanie tej oceny kierownikowi OPS,
- monitorowaniu funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną,
- sporządzaniu, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach,
- współpracy z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny.

Asystent rodziny ma za zadanie wpłynąć na poprawę stosunków panujących w rodzinie celem wsparcia jej członków do poczucia własnej sprawczości, zwiększając poczucie ich wpływu na własne życie, podnieść samoocenę. Indywidualna pomoc służy rozwojowi kompetencji poszczególnych członków rodziny, osiągnięciu wyznaczonych przez nich celów, wzbudzaniu w nich wiary we własne możliwości oraz motywowaniu do podejmowania działań, do tej pory uznawanych za niemożliwe. Działania asystenta i rodziny zmierzają do jej usamodzielnienia i pozostawienia dzieci w rodzinie, w środowisku zapewniającym im poczucie bezpieczeństwa i prawidłowy rozwój. Do podstawowych funkcji asystenta rodziny zaliczono funkcję wsparcia psychiczno – emocjonalnego, diagnostyczno – monitorującą, opiekuńczą, doradczą, mediacyjną, wychowawczą, motywującą – aktywizującą, koordynacji działań skierowanych na rodzinę. Zakres zadań asystenta rodziny obejmuje cztery

obszary: bezpośrednią pracę z rodzicami, bezpośrednią pracę z dziećmi, działania pośrednie realizowane na rzecz dziecka i rodziny, organizację własnego warsztatu pracy.

Zgodnie z artykułem art. 15.pkt 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 15 rodzin. W wykonaniu czynności zawodowych przez asystenta, pomocy udzielają pracownicy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, organizacji pozarządowych oraz inne podmioty zajmujące się pracą z dzieckiem i rodziną. Asystent rodziny współpracuje z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy.

Proces przydzielania asystenta do rodziny został doprecyzowany w art. 11 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej . W przypadku, gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informacje o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Po przeprowadzeniu wywiadu pracownik socjalny dokonuje analizy sytuacji rodziny. Jeżeli z tej analizy wynika konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występuje do kierownika ośrodka pomocy społecznej z wnioskiem o jego przydzielenie. Po otrzymaniu wniosku kierownik ośrodka pomocy społecznej przydziela rodzinie asystenta rodziny.

Metody działania asystenta, oparte były na idei empowermentu – wzmocnienia z zastosowaniem elementów podejścia skoncentrowanego na rozwiązaniach. Asystent rodziny nie przeprowadzał treningu, nie używał konfrontacji, perswazji, nie moralizował, i jak najmniej doradzał. Starał się nie działać z pozycji eksperta. Praca realizowana była indywidualnie z poszczególnymi członkami rodziny, zbiorowo z całą rodziną, a także odbywały się spotkania o charakterze konsultacyjno - superwizyjnym czyli omawiano sytuację rodziny oraz analizowano użyteczność danych technik w postępowaniu z danym klientem na zasadach ewaluacji i badania w działaniu (obserwacja, refleksja, działanie).

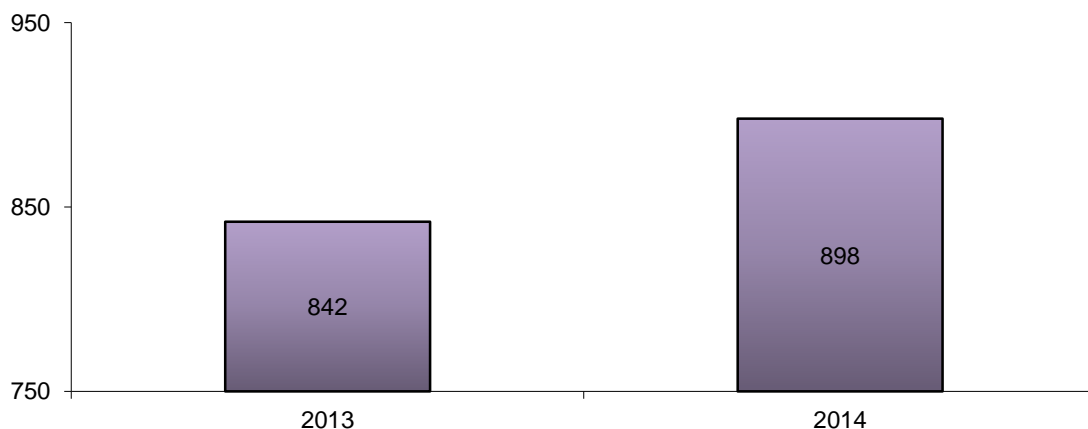
Zadaniem gminy, które nałożyła ustawa jest również uczestniczenie w kosztach pobytu dzieci w pieczy zastępczej. Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi koszty za dziecko w wysokości 10 % w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej ,w drugim roku 30% a w następnych latach 50% .

II. DIAGNOZA ŚRODOWISKA LOKALNEGO

Gminny Program Wspierania Rodziny w gminie Strzelce Opolskie na lata 2016 – 2018 powstał w oparciu o diagnozę problemów rodzin z terenu gminy Strzelce Opolskie, przeżywających trudności opiekuńcze i wychowawcze, opracowaną m.in. na podstawie danych statystycznych pochodzących ze źródeł ewidencji ludności Urzędu Miejskiego w Strzelcach opolskich oraz sprawozdań Ośrodka Pomocy Społecznej w Strzelcach Opolskich , danych z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Komendy Powiatowej Policji i danych z Powiatowego Urzędu Pracy . Punktem wyjścia do określenia zadań Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest analiza danych o osobach i rodzinach objętych wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej w Strzelcach opolskich oraz Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Strzelce Opolskie Dla potrzeb opracowania niniejszego Programu zebrano informacje nt. liczby mieszkańców, skali korzystania ze świadczeń pomocy społecznej, a także innych świadczeń udzielanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Strzelcach Opolskich sytuacji osób bezrobotnych oraz zakresu popełnianych przestępstw przez nieletnich.

W latach 2013- 2014 liczba osób objętych pomocą społeczną w gminie Strzelce Opolskie ulegała zmianom. Na korzystanie z systemu pomocy społecznej w decydujący wpływ mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny. Od 1 października 2015 roku kryterium to ustalono na poziomie 634 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej (do 30.09.2015 - 477 zł) i 514 zł na osobę w rodzinie (poprzednio do 30.09.2015 - 351 zł). Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęża liczbę uprawnionych do korzystania z pomocy i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa.

WYKRES NR 1 RODZINY OBJĘTE POMOCĄ SPOŁECZNĄ BEZ WZGLĘDU NA RODZAJ I FORMĘ POMOCY

Tabela Nr 1. RODZINY OBJĘTE POMOCĄ MATERIALNĄ W STOSUNKU DO LICZBY MIESZKAŃCÓW

Rok 2013

Ilość rodzin	Ilość osób w rodzinie	Wskaźnik procentowy
842	1.738	5,74%

*liczba mieszkańców gminy Strzelce Op. – 30.283 wg. danych na 31.12.2013r.

Rok 2014

Ilość rodzin	Ilość osób w rodzinie	Wskaźnik procentowy
898	1.764	5,87%

*liczba mieszkańców gminy Strzelce Op. – 30 026 wg. danych na 31.12.2014r.

Tabela Nr 2 - RODZINY OBJĘTE POMOCĄ NIEMATERIALNĄ W STOSUNKU DO LICZBY MIESZKAŃCÓW

Rok 2013

Ilość rodzin	Ilość osób w rodzinach	Wskaźnik procentowy
592	1286	4,25%

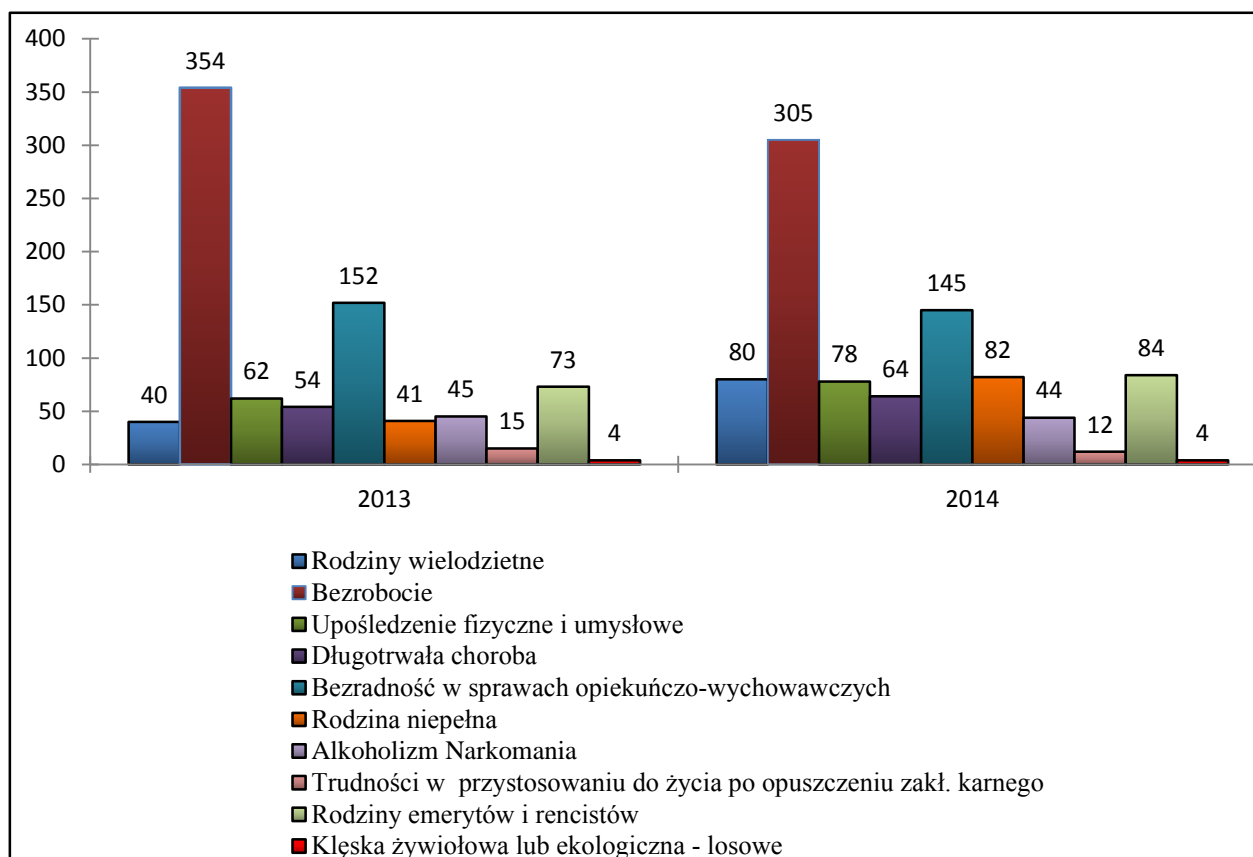
*liczba mieszkańców gminy – 30.283 wg. danych na 31.12.2013r.

Rok 2014

Ilość rodzin	Ilość osób w rodzinach	Wskaźnik procentowy
514	1080	3,60%

*liczba mieszkańców gminy – 30 026 wg. danych na 31.12.2014 r.

Wykres Nr 2 Powody uzyskania wsparcia z Ośrodka Pomocy Społecznej

Źródło: dane statystyczne Ośrodka Pomocy Społecznej

System wspierania rodziny:

Ośrodek Pomocy Społecznej zatrudnia asystenta rodziny ,którego wsparciem w 2014 zostało objętych 15 rodzin w których przebywało łącznie 21 dzieci a w 2015r -15 rodzin -23 dzieci. Od roku 2012 objęto wsparciem w formie rodzinnej pieczy zastępczej 22 dzieci z czego:

- rodziny zastępcze niezawodowe - 5 rodzin w których przebywa obecnie 10-cioro dzieci
- rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego - 1 rodzina, w której przebywa 1 dziecko
- rodzinny dom dziecka- 1 rodzina, w której przebywa 3 dzieci
- rodziny spokrewnione-7 rodzin, w których przebywa 8 dzieci

Dzieci umieszczane w rodzinnej pieczy zastępczej ze względu na lata:

- 2012 rok - 3 dzieci
- 2013 rok – 8 dzieci
- 2014 rok – 8 dzieci
- 2015 rok – 3 dzieci

Usamodzielnionych, które wróciły do rodzin biologicznych do 2015 było 9 dzieci z czego: w roku 2012- 1 dzieci,2013-4 dzieci,2014-2 dzieci,2015- 2 dzieci.

Przestępczość:

Według danych Komendy Powiatowej Policji w Strzelcach Opolskich w 2014 roku na terenie Gminy Strzelce Op. stwierdzono 1342 przestępstwa o 282 mniej niż w roku poprzednim /1624 w roku 2013/. W analizowanym 2014 roku przeprowadzono 14624 postępowania w zakresie wykroczeń, a w 2013 r. było 13165. Nastąpił wzrost w 2014 o ilość 1459 w porównaniu z 2013 r. Odnotowany wskaźnik wykrywalności przestępstw w 2014 roku wyniósł 67,04%, w roku 2013 – 72,13%.

W ramach działań prewencyjnych w 2014 roku nałożono 9816 mandatów karnych /w 2013 roku 7135/ i zastosowano 2888 pouczeń /w 2013 roku 5015/.

Zatrzymano 206 praw jazdy /w 2013 roku 95/ oraz 997 dowodów rejestracyjnych /w 2013 roku 630/. Funkcjonariusze przeprowadzili 3140 wywiadów /w 2013 roku 3199/, założyli 98 Niebieskie Karty /w 2013 roku 46/ dokonali 550 doprowadzeń /w 2013 roku 500/. Wśród nieletnich odnotowano spadek czynów karalnych rok 2014 - 27, rok 2013- 33.

Formy wspierania rodziny w Gminie Strzelce Opolskie

Gmina Strzelce Opolskie wspiera rodziny zagrożone lub przeżywające trudności, w szczególności w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo - wychowawczych, poprzez działania profilaktyczne i pomocowe. W ramach oferty skierowanej do strzeleckich rodzin, dzieci i rodzice korzystają m.in. z poradnictwa specjalistycznego, oferty organizacji pozarządowych, wypoczynku letniego dla dzieci czy też dożywiania w szkołach. W zakresie wspierania rodziny Ośrodek Pomocy Społecznej w Strzelcach Opolskich realizuje zadania.

A. Poradnictwo specjalistyczne, grupy wsparcia

Specjalistyczne poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne i prawne w zakresie wspierania rodziny świadczone jest przede wszystkim przez Ośrodek Pomocy Społecznej, poradnię psychologiczno - pedagogiczną, poradnie rodzinne, organizacje pozarządowe. Porad pedagogicznych wg. danych uzyskanych z Poradni udzielano głównie z powodu: bezradności i zaniedbania w opiece nad dziećmi, problemów wychowawczych i edukacyjnych, przemocy w rodzinie, chorób psychicznych, niepełnosprawności dziecka, zaburzeń w zachowaniu, problemów alkoholowych w rodzinie, demoralizacji małoletnich, wspierania rodzin zastępczych, udzielenia pomocy rodzinom. W roku szkolnym 2013/2014 przeprowadzono 499 badań psychologicznych, 553 badań pedagogicznych, 1046 dzieciom udzielono pomocy. Przeprowadzono zajęcia grupowe w szkołach i placówkach oświatowych dla 1672 dzieci o tematyce profilaktycznej.

B. Placówki wsparcia

Na terenie Strzelec Opolskich funkcjonują 3 placówki wsparcia prowadzi wsparcia dla dzieci i młodzieży z rodzin niewydolnych wychowawczo: Młodzieżowy Klub Terapeutyczny „ARKA”, świetlica profilaktyczna „ŹRÓDEŁKO”, Młodzieżowy Klub Terapeutyczny dla Gimnazjalistów „Przedwiośnie”

Realizowane programy edukacyjno – profilaktyczne w placówkach :

- promocja zdrowego stylu życia i umiejętne organizowanie wolnego czasu podkreślające rolę sportu i innych form aktywnego wypoczynku oraz prawidłowego odżywiania się,
- profilaktyka uzależnień uświadomienie i poszerzenie wiedzy uczniów o szkodliwości palenia tytoniu, spożywania alkoholu, zażywania narkotyków oraz ich negatywnego wpływu na organizm człowieka,
- edukacja ukierunkowana na kształtowanie w uczniach właściwych postawi hierarchii wartości, umiejętności asertywnego odmawiania, radzenia sobie w trudnych sytuacjach oraz umiejętności budowania pozytywnych relacji międzyludzkich (np. dziecko - dziecko, dorosły- dziecko),
- przeciwdziałanie i eliminacja agresji słownej i fizycznej redukowanie przejawów wandalizmu i nieposzanowania mienia własnego i społecznego,
- rozwijanie zainteresowań- rozwijanie aktywności dziecka w poznawaniu świata. Pomaganie i wspieranie w tym procesie aby dziecko samodzielnie zdobywało wiedzę,

- edukacja patriotyczna jako wartość uniwersalna przygotowująca do życia w społeczeństwie. Mająca wpływa na kształtowanie więzi z krajem ojczystym i ucząca młode pokolenie pełnienia ról prospołecznych,
- eliminacja niepowodzeń szkolnych czyli niwelowanie rozbieżności pomiędzy wiadomościami, umiejętnościami i nawykami faktycznie opanowanymi przez uczniów, a materiałem, jaki powinni poznać według założeń programowych w zakresie poszczególnych przedmiotów.

C. Klub „ Blżej dziecka, bliżej rodziców

Założeniem jego działalności jest kierowanie kompleksowej pomocy, opartej o profesjonalną pracę socjalną do rodzin z dziećmi, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W szczególności objęto pomocą rodziny, którym grozi rozpad lub umieszczenie dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, rodzinach zastępczych. Działalność Klubu jest propozycją zintegrowanych i planowanych kierunków działań w odniesieniu do grupy mieszkańców Gminy Strzelce Opolskie wynikający z realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych W odpowiedzi na szerokie potrzeby środowiska utworzono Klub „ Blżej dziecka, bliżej rodziców”, gdzie każdy z rodziców może uzyskać niezbędne porady by jak najskuteczniej kształtować proces wychowania dziecka, aby wyrosło na otwartego, pełnego pasji i sukcesów młodego człowieka. Dzieci są szczególnie narażone na różnego rodzaju zagrożenia, dlatego też wymagają szczególnej troski i zainteresowania. Dbalność o harmonijny rozwój młodego pokolenia jest podstawowym obowiązkiem rodziny jak również różnych instytucji zajmujących się edukacją, zdrowiem, bezpieczeństwem w tym także socjalnym, profilaktyką zagrożeń i innych. Dlatego ważny jest rozwój różnych form wspierania dzieci i rodziny, zapobiegających patologiom, wspierających ich proces wychowania oraz kształtowania odpowiednich postaw społecznych .Projekt skierowany jest dla 19 rodzin z terenu Gminy Strzelce Opolskie. W środowiskach tych dominują problemy związane z opieką i wychowaniem dzieci oraz prowadzeniem gospodarstwa domowego. W rodzinach niejednokrotnie przejawia się też problem alkoholizmu, przemocy i innych dysfunkcji Rodziny te objęte są wsparciem ze strony Ośrodka. Działalność Klubu ma przede wszystkim charakter integracyjno-informacyjny. Na spotkaniach beneficjenci projektu zdobywają konkretną, praktyczną wiedzę przydatną w życiu codziennym. Dzielą się swoimi doświadczeniami, problemami, wymieniają poglądy. Spotkania stwarzają uczestnikom możliwość wyrażania swoich opinii o zrealizowanych działaniach z obszaru aktywnej integracji i działaniach środowiskowych.

D. Program osłonowy w zakresie wspierania rodzin wielodzietnych w ponoszeniu kosztów związanych z opłatą za gospodarowanie odpadami komunalnymi

Gmina Strzelce Opolskie realizuje „Program osłonowy w zakresie wspierania rodzin wielodzietnych w ponoszeniu kosztów związanych z opłatą za gospodarowanie odpadami komunalnymi”.

Celem programu jest wspieranie rodzin wielodzietnych poprzez pomoc finansową w zakresie ponoszenia kosztów związanych z opłatami za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Beneficjentami programu są rodziny wielodzietne (w tym również rodziny zastępcze) spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące, mające na utrzymaniu troje i więcej dzieci w wieku do 18 roku życia lub do 25 roku życia w przypadku gdy dziecko uczy się lub studiuje, a 26 roku życia jeśli przypada on w ostatnim roku studiów, do ich ukończenia.

Działania wynikające z realizacji programu osłonowego polegają na pełnym przejęciu przez gminę Strzelce Opolskie wydatków osób uprawnionych z tytułu opłat za odbiór odpadów komunalnych. Wsparcie jest udzielane jest ze środków własnych budżetu gminy w ramach zadań własnych Gminy na podstawie art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o pomocy społecznej. Pomocy udziela się na wniosek osoby zainteresowanej, jej przedstawiciela ustawowego albo innej osoby, za zgodą osoby zainteresowanej. Pomoc ta przyznawana jest na okres 6 miesięcy za trzecie i kolejne dziecko w rodzinie

W roku 2014 z w/w pomocy skorzystały 202 rodziny z czego 110 rodzin zamieszkałych na wsi.

Charakterystyka rodzin korzystających z programu

Ogółem liczba rodzin	Rodziny z trójką dzieci	Rodziny z czwórką dzieci	Rodziny z piątką i więcej dziećmi
202	137	50	15

Dane statystyczne działu świadczeń Ośrodka Pomocy Społecznej

Program osłonowy w zakresie wspierania rodzin wielodzietnych w ponoszeniu kosztów związanych z opłatą za gospodarowanie odpadami komunalnymi jest konkretnym wsparciem finansowanym dla rodzin wielodzietnych, których problemy bytowe były przedstawiane jako istotny czynnik depopulacji występującej na terenie województwa opolskiego i gminy Strzelce Opolskie. Realizacja programu jest jednym z elementów budowy przyjaznego klimatu dla rodziny wielodzietnej w realizacji konsekwentnych działań wspierających rodzicielskie aspiracje mieszkańców, a jednocześnie winien zapobiegać i przeciwdziałać procesom depopulacji.

E .Opolska Karta Rodziny i Seniora

Jest jednym z narzędzi w ramach Programu Specjalnej Strefy Demograficznej w województwie opolskim do 2020 r. Celem jest wsparcie rodzin z co najmniej 2 dziećmi, rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka, rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym oraz osób starszych (seniorów) – mieszkańców województwa opolskiego. Mieszkańcy województwa opolskiego którzy: *wychowują co najmniej dwoje dzieci w wieku do ukończenia 25 roku życia, jeżeli dziecko kontynuuje naukę lub wychowują jedno dziecko niepełnosprawne bez ograniczeń wiekowych, jeżeli dziecko posiada orzeczenie o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności lub ukończyli 65 lat mogą złożyć wniosek o wydanie Opolskiej Karty Rodziny i Seniora.*

Rodziny uprawnione na bieżąco mają przekazywane są informacje o zniżkach: dostępnych na terenie gminy, dostępnych na terenie całego województwa opolskiego

W roku 2014 złożono 405 wniosków, które zostały przekazane do Urzędu Marszałkowskiego w Opolu.

F. Karta Dużej Rodziny

Karta Dużej Rodziny przysługuje rodzinom z przynajmniej trójką dzieci, niezależnie od dochodu. Karta jest wydawana bezpłatnie, każdemu członkowi rodziny. Rodzice mogą korzystać z karty dożywotnio, dzieci - do 18 roku życia lub do ukończenia nauki, maksymalnie do osiągnięcia 25 lat. Osoby niepełnosprawne otrzymają kartę na czas trwania orzeczenia o niepełnosprawności. Karta oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Jej posiadacze będą mieli możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju. Zniżki mogą oferować nie tylko instytucje publiczne, ale również przedsiębiorcy prywatni. Przystępując do programu zyskują prawo do posługiwania się znakiem „Tu honorujemy Ogólnopolską Kartę Dużej Rodziny”.

W roku 2014 złożono 72 wnioski o wydanie Karty Dużej Rodziny . Do dnia 31 grudnia 2014 r. 58 rodzinom wydano karty: liczba osób w rodzinie 293,liczba opiekunów 109 liczba dzieci 184

III. CEL GŁÓWNY, CELE SZCZEGÓŁOWE KIERUNKI DZIAŁAŃ

Cel główny:

Tworzenie warunków umożliwiających realizowanie wspólnej polityki na rzecz wzmocnienia rodziny

Cel szczegółowy: I. Promowanie wartości rodziny

DZIAŁANIE: 1.1. Promowanie i organizowanie różnorodnych form integracji rodzin i społeczności lokalnych

Realizacja działań poprzez:

- Środowiskowe „spotkania rodzin” organizowane przez instytucje.
- Umacnianie więzi rodzinnych poprzez wymianę doświadczeń międzypokoleniowych.
- Wspieranie tworzenia lokalnych koalicji na rzecz rodziny.

DZIAŁANIE: 1.2. Działalność edukacyjno-informacyjna na rzecz promowania rodziny.

Realizacja działań poprzez:

- Animowanie kampanii promocyjnej na rzecz umacniania wartości rodziny.
- Działalność edukacyjna w zakresie aktywnego uczestnictwa rodziny w życiu publicznym - organizowanie konferencji, kursów, warsztatów itp.

Cel szczegółowy: II. Wspieranie rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu

DZIAŁANIE: 2.1. Propagowanie i inicjowanie działań na rzecz środowiskowych form wspierania rodziny w wychowaniu dzieci.

Realizacja działań poprzez:

- Wspieranie wychowawczej roli szkoły, klubów sportowych, bibliotek, kółek zainteresowań, instytucji kościelnych itp.
- Wspieranie organizacji prowadzących działalność pożytku publicznego w procesach wychowawczych w rodzinie.
- Promowanie i wspieranie organizacji różnych form spędzania wolnego czasu dzieci i młodzieży.
- Wspieranie działań dotyczących upowszechniania informacji o uprawnieniach dla rodziny i jej członków oraz o instytucjach i formach pomocy wspierających rodzinę.

DZIAŁANIE: 2.2. Wdrażanie skutecznych programów zapobiegających kryzysowi w rodzinie i umożliwiających wyjście z sytuacji kryzysowej.

Realizacja działań poprzez:

- Wspieranie rozwoju placówek ukierunkowanych na pomoc rodzinie w sytuacjach kryzysowych.
- Wspieranie działań wychowawczych na rzecz dzieci z rodzin niepełnych.
- Ochrona rodzin przed zagrożeniami i uzależnieniami poprzez edukację publiczną i współpracę z mediami.
- Realizacja programów profilaktycznych w zakresie patologii społecznej przez instytucje rządowe, samorządowe i prowadzące działalność pożytku publicznego.
- Realizacja programów terapeutycznych i interwencyjnych w tym dożywiania.
- Wspieranie i rozwój poradnictwa rodzinnego.
- Inicjowanie działań na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej członków rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

DZIAŁANIE: 2.3. Realizacja różnorodnych programów ukierunkowanych na ochronę dzieci, młodzieży i rodzin.

Realizacja działań poprzez:

- Zwiększenie dostępności do informacji o instytucjach i formach pomocy dla osób opuszczających zakłady karne i areszty śledcze, w tym w szczególności w zakresie terapii uzależnień.
- Wspieranie programów ochrony rodziny przed przemocą i jej skutkami.
- Wspieranie edukacji dzieci i młodzieży w zakresie bezpieczeństwa publicznego.

Cel szczegółowy: III. Inicjowanie i rozwój różnorodnych działań na rzecz dzieci i młodzieży

DZIAŁANIE: 3.1. Wspieranie rozwoju systemu rodzinnej opieki zastępczej dla dzieci pozbawionych opieki rodziny naturalnej

Realizacja działań poprzez:

- Propagowanie i inicjowanie powstawania profesjonalnych form opieki zastępczej i rodzinnych domów dziecka
- Wspieranie systemu pomocy dla usamodzielnianych wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych, resocjalizacyjnych oraz rodzin zastępczych.
- Opracowywanie i wspieranie programów umożliwiających powrót dziecka z zastępczych form opieki do rodziny naturalnej.

DZIAŁANIE: 3.2. Wspomaganie aktywności edukacyjno -społecznej dzieci i młodzieży z terenów zagrożonych bezrobociem, ubóstwem i społeczną marginalizacją

Realizacja działań poprzez:

- Wspomaganie środowisk wiejskich poprzez propagowanie i wspieranie infrastruktury sprzyjającej właściwemu rozwojowi dzieci i młodzieży.
- Inicjowanie i wspieranie realizacji programów przeciwdziałających patologii wśród dzieci i młodzieży.
- Wspieranie realizacji programów profilaktyki uzależnień realizowanych w środowisku szkolnym i rodzinnym.

Cel szczegółowy: IV. Wdrażanie nowych metod pracy z rodziną i dzieckiem

DZIAŁANIE: 4.1. Podnoszenie wiedzy i doskonalenie umiejętności osób pracujących z rodziną

Realizacja działań poprzez:

- Prowadzenie działalności szkoleniowej w celu podniesienia kompetencji i kwalifikacji zawodowych osób pracujących na rzecz rodzin.

DZIAŁANIE: 4.2. Inicjowanie współpracy interdyscyplinarnej na rzecz rodziny

Realizacja działań poprzez:

- Wspieranie wspólnych działań różnych podmiotów w zakresie tworzenia kompleksowych programów na rzecz rodziny.

Sposób realizacji programu:

Przewidywane formy działania w ramach realizacji celów Programu:

1. Systematyczna współpraca instytucji i organizacji działających w obszarze pomocy społecznej.
2. Edukacja rodzin zagrożonych dysfunkcją oraz wczesna interwencja w tych rodzinach.
3. Wspieranie rodzin w rozwiązywaniu problemów wychowawczych.
4. Wspieranie rodzin we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania poprzez pracę socjalną z rodziną.
5. Prowadzenie kampanii na rzecz rodziny.
6. Upowszechnianie informacji o instytucjach świadczących specjalistyczne poradnictwo (strony internetowe, ogłoszenie, itp.).

IV. ADRESACI PROGRAMU

Program skierowany jest do mieszkańców Gminy Strzelce Opolskie.

V. PODMIOTY FUNKCJONUJĄCE NA TERENIE GMINY STRZELCE OPOLSKIE ŚWIADCZĄCE POMOC W OPIECE NAD DZIECKIEM I RODZINĄ

1. Ośrodek Pomocy Społecznej.
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.
3. Komenda Powiatowa Policji.
4. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
5. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.
6. Wszystkie szkoły działające na terenie Gminy Strzelce Opolskie.
7. Sąd Rejonowy.
8. Kuratorzy sądowi i społeczni.

Realizatorzy programu

1. Ośrodek Pomocy Społecznej.
2. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.
3. Pełnomocnik Burmistrza ds. uzależnień.
4. Organizacje pozarządowe.
5. Szkoły.
6. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.
7. Komenda Powiatowa Policji.
8. Sąd.
9. Stowarzyszenia.

VI. PRZEWIDYWANE EFEKTY PROGRAMU

1. Poprawienie funkcjonowania rodzin z problemami poprzez zrealizowanie celów głównych i szczegółowych.
2. Podniesienie jakości usług świadczonych przez jednostki zaangażowane w program.
3. Gromadzenie danych na temat działań podejmowanych na rzecz opieki nad dzieckiem i rodziną.
4. Poprawa sytuacji dziecka w środowisku szkolnym.
5. Poprawa stanu bezpieczeństwa rodziny, dzieci i młodzieży.
6. Zmiana postaw społecznych.
7. Zmniejszenie liczby dzieci kierowanych do całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych.
8. Zwiększenie aktywności organizacji pozarządowych.
9. Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego.

VII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

W realizacji działań programowych stosowane będą mechanizmy finansowe pozwalające na jak najskuteczniejsze i najpełniejsze wykonywanie założonych zadań. Szczególne znaczenie ma tu montaż finansowy, który pozwala na zaangażowanie środków pochodzących z różnych źródeł:

- 1) budżetu gminy,
- 2) środków Unii Europejskiej,
- 3) innych funduszy, programów i źródeł.

Trudno tu jednak wskazać kwoty środków finansowych związanych z realizacją programu, gdyż są one ze wszystkich wymienionych źródeł przyznawane corocznie i w różnej wysokości. Planowanie wydatków na poszczególne działania może być dokonywane rokrocznie, po uzyskaniu informacji o wielkości środków przyznanych na dany rok.

VIII. MONITORING

Nieodzownym elementem towarzyszącym wdrażaniu programu jest jego monitorowanie i ocena realizacji. Monitoring programu umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz podejmowanie bieżących działań korygujących. Uzyskane informacje pozwolą na planowanie działań i rozwijanie programu. Ocena poszczególnych działań odbywać się będzie na podstawie corocznej analizy realizacji założeń programu. Ocena, która zostanie przeprowadzona po zakończeniu realizacji programu, pozwoli określić wszystkie uzyskane efekty oraz wskazać czynniki, które ułatwiały bądź utrudniały jego realizację.

IX. EWALUACJA PROGRAMU

Miejscem realizacji programu jest obszar gminy Strzelce Opolskie. Program jest zgodny ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Strzelce Opolskie na lata 2016-2020, celem szczegółowym nr I oraz jego kierunkami i działaniami. Koordynatorem programu jest Ośrodek Pomocy Społecznej Strzelcach Opolskich. Program ma charakter otwarty, będzie podlegał ewaluacji zależności od pojawiających się potrzeb.

ZAKOŃCZENIE

Gminny Program Wspierania Rodziny zakłada tworzenie warunków dla poprawy jakości życia rodzin i dzieci. Wskazane zadania do realizacji celów zawierają przede wszystkim działania profilaktyczne i wspierające. Wspierając albowiem rodzinę przyczyniamy się do rozwoju i wzmacniania więzi w całej społeczności. W rodzinę należy inwestować i wierzyć w możliwość samodzielnego wykonywania podstawowych funkcji. W rodzinie wychowują się kolejne pokolenia, które w okresie swej dorosłości kształtują społeczeństwo. Dzięki uzyskanemu przez rodzinę wsparciu zmieniają się relacje panujące w rodzinie, eliminowane są błędy wychowawcze, rodzice dzięki stałemu motywowaniu przez asystenta rodziny biorą udział w różnego rodzaju terapiach odpowiednich do występujących problemów, dzieci uczestniczą w zajęciach pozaszkolnych i w zajęciach z pedagogiem. Wieloaspektowa praca z rodziną naturalną, ochrona odpowiedniego poziomu życia rodziny oraz rozwój specjalistycznego wsparcia pozwoli na ograniczenie umieszczania dzieci w różnych formach pieczy zastępczej. W rodzinie dorastają kolejne pokolenia, kształtuje się „kapitał ludzki”, który w przyszłości będzie tworzył społeczeństwo i wpływał na tempo jego rozwoju.